

en de vaste hoop uit, dat door de Synode een oplossing van de gerezen moeilijkheden mocht worden gevonden, die de rust in onze kerken voor de toekomst zoveel mogelijk kon verzekeren, en die den waarborg mocht bieden, dat alle gaven en krachten, door het Hoofd der Kerk ons in dezen tijd geschonken, voor de meerdere ontplooiing der openbaarde waarheid Gods in de toekomst behouden mochten blijven.

Ten eerste vreezen ondergeteekenden, ten eerste, dat bedoelde rust en eenheid door den genomen maatregel geenszins zullen worden bevorderd; ten tweede, dat vele gewenschte krachten voor het aan-gewezen doel voortaan buitengesloten zullen zijn of worden. De scheuring, die thans niet onmogelijk mag worden geacht, zal naar hun verwachting in hooge mate noodlottig blijken te zijn voor den door hun voorstel beoogden geestelijken welstand der Gereformeerde Kerken.

Naar hun gevoelen zal geen man van overtuiging en karakter, die de mogelijkheid veronderstelt een ander exegete dan de Synode in haar Rapport over Genesis II en III gaf, er toe kunnen komen de gegeven verklaring in dien vorm te aanvaarden.

Zij gevoelen ten volle de verre strekking der bedoelde verklaring. Niet alleen toch zal Dr J. G. Geelkerken zich met haar inhoud hebben te conformeren (!) en dien inhoud te leeren (!), maar ieder ander lid eener Gereformeerde Kerk, zooval als haar mededragers zullen tot dat „conformoeren" (en de laatste ook tot dat „leeren") verplicht zijn. Ongetwijfeld toch, staat hiermee een man van eer voor een „gewetenszaak", omdat hij in het aanvaarden der verklaring een onderwerping zal moeten zien aan een hiërarchische daad, die hij niet voor zijn rekening kan noch mag nemen.

Feltelijk wordt in het Synode-rapport immers een uitbreiding van onze confessie, met of zonder bedoeling gegeven, die hun — hij dit incidentele geval — hoogst bedenkelijk, zoo niet ongeoorloofd voorkomt, een uitbreiding, waartegen zij gemeigd zijn een woord van protest te laten hooren.

Natuurlijk zal er revisie mogelijk zijn, daar ook de „Verklaring" appellabel blijft aan de Heilige Schrift. Maar zou een spoedige revisie wel bevorderlijk zijn aan den goeden naam en het gezag eener Generale Synode? En stel, dat deze revisie kwam, hoe zou deze — na de werking van de verklaring — ingang kunnen vinden bij de gemeente? Welk een indruk zou zulk een revisie in en buiten de Kerken wel moeten maken? De Kerken zijn aan deze verklaring voor onafzienbare tijd gebonden.

Het kan ondergeteekenden dan ook niet anders voorkomen, dat, dat in bedoeld Rapport en in genoemde verklaring voortuitgegaan is op een beslissing, die na inwilliging van hun verzoek, na het wetenschappelijk onderzoek der gevraagde Commissie en na daarop gevolgde rustige kerkelijke behandeling, het dubbele doel der adressanten — straks genoemd — ons nader zou hebben gebracht.

Zij meenen, dat op dit punt hun verzoek door het toegevoegd Belijdenisartikel, reeds nu is afge-wezen.

Ten diepste — zoo herhalen zij — betreuren zij de genomen beslissing.

Ook nog om een andere reden.

Zij spraken reeds in hun adres van hoogst belangrijke vraagstukken, die door mannen als wijlen Dr A. Kuyper, wijlen Dr H. Davinck, wijlen Dr J. Woltjer en Dr W. Geesink tot een begin van oplossing zijn gebracht en waartans niet tot volkomen rijpheid zijn gekomen. Ook deze zouden moeten behooren tot de voorwerpen van onderzoek der commissie, door adressanten bedoeld. Ondergeteekenden vreezen echter zeer, dat de verdere arbeid, die noodig zal zijn, om ten deze tot klaarheid te komen, door de genomen beslissing ten zeerste zal worden belemmerd, terwijl daarop tegen het feit zich zal kunnen voordoen, dat resultaten van wetenschappelijk onderzoek — hoezeer overigens ook dankbaar te waardeeren — zonder algemeener wetenschappelijk voor-onderzoek dan een persoonlijke, en zonder kerkelijke behandeling, ingang in onze Kerken zullen vinden, iets, dat tot zeer ongelijke en derhalve ongewenschte rechtsbedoeling zou kunnen leiden en daardoor tot onrust en scheuring.

Bovendien meenen ondergeteekenden, dat op volgorde wijze de behoefte kenbaar is geworden, bepaaldelijk

10. naar een dieper inzicht in de consequenties, die uit de door straks genoemde theologen geleerde organische beschouwing der Heilige Schrift volgen, en

20. naar een meer verdiepte en heldere kennetheorie, in tegenstelling met die van b.v. Aristoteles, Thomas van Aquino, Immanuel Kant enz., welke van grooten invloed zijn geweest op theologische beschouwingen der Gereformeerden.

De wetenschappelijke commissie zou aan de vervulling dier behoeftes hebben kunnen voldoen.

De eenige uitweg, die nog redding zou kunnen bieden, zou, naar de meening der ondertekenaren hierin moeten worden gevonden, dat

10. tijdelijk in de Kerken de strijd over de exegete van Genesis II en III worde gestaakt;

20. dat derhalve aan Dr J. G. Geelkerken zóólang het recht worde ontzegd zijn bijzondere opvattingen te propageeren;

30. dat door de Synode de gewenschte commissie worde ingesteld;

40. dat door deze commissie met bekwaam spoed worde gewerkt aan de mogelijke oplossing der bestaande vraagstukken.

Met de bede, dat de Synode vrijheid moge vinden een besluit in dezen zin te nemen, en dat de zegen des Heerna op haar arbeid ook in dezen rusten moge, hebben de eer te zijn (volgen de handteekeningen).

Stond bij de eerste missive de kwestie-Geelkerken op den achtergrond en waren daarin de mannen van wetenschap aan het woord, in deze tweede stond ze in het centrum en oefenen zij vaak scherpe kritiek op de handelingen der Synode.

Wij kunnen er niet aan denken, dit laatste schrijven te ontleiden.

Er staat trouwens heel veel in, dat wij bij andere gelegenheden gepoogd hebben te weerleggen.

Op de kwestie van de commissie zouden wij gaarne dieper willen ingaan, maar ons blad is daarvoor de plaats niet.

Waar zij meenen, dat de Synode uitbreiding aan onze confessie heeft gegeven en spreken van een „toegevoegd Belijdenisartikel", gaven zij blijk de uitspraken van de Synode en de kern der kwestie niet te hebben begrepen.

Dat is ontzettend jammer!

Het gemeenschappelijk inzicht, dat uitgangspunt zou moeten zijn voor de samsprokingen, wordt hiendoor vertroebeld.

Bij de samsprokingen, zoo zij worden gehouden, zullen eerst wel verschillende praelabele kwesties moeten worden behandeld.

Toch geven wij de hoop niet op

Misschien heeft het antwoord, dat de Synode ook op deze missive zoud, eenig misverstand weggenomen.

De conclusies der Synode luiden:

10. aan de broeders Dr J. P. de Gaay Fortman e.s. te antwoorden:

a. dat in de zaak-Dr Geelkerken niet in geding is een of andere exegete van Genesis 2 en 3, maar dat het gaat om geloof of niet-geloof aan hetgeen de Heilige Schrift in deze hoofdstukken als zaken en feiten mededeelt;

b. dat de Synode geen uitbreiding heeft gegeven aan eenig artikel der Belijdenis, noch een artikel aan de Belijdenis heeft toegevoegd, maar niets anders gedaan, dan de uitspraken der Belijdenis handhaven;

c. dat de Synode in betrekking tot de andere door haar gemaakte opmerkingen verwijst naar de conclusie d.d. 19 Maart door haar aanvaard in betrekking tot het eerste schrijven van Dr De Gaay Fortman e.s.

2. aan Dr J. P. de Gaay Fortman e.s. mededeeling te doen van dit rapport en van de conclusie der Synode.

Hieruit spreekt weer de kalme, welke de Synode tot het laatste toe bleef kenmerken.

Men merkte hierbij op, dat sub 10. a geheel gelijklopend is aan wat later den predikanten Rullmann en Van der Vliet werd geantwoord.

Voorts trekt het de aandacht, dat deze tweede missive niet is ondertekend door Drs C. J. Honig en Dr H. R. Woltjer.

Wij spreken den wensch uit, dat wanneer straks een uitnodiging tot de adressanten zal worden gericht, zij in de rustige sfeer, van waaruit hun eerste missive is geschreven, met de theologische hoogleraren samsprokingen.

En dat het resultaat Godverheerlijkend zij.

— Van en aan de predikanten Rullmann en Van der Vliet.

Ds J. C. Rullmann en Ds P. Ch. van der Vliet reageeren op onze „Synode-Indrukken" uit het vorig nummer door een ingezonden stuk.

Gaarne verleenen wij hun de verzochte plaatsruimte.

Utrecht, 1 Mei 1926.

Geachte Redactie,

Vergun ons een kort antwoord op wat Prof. Hepp in nr 31 van „De Reformatie" schreef over onze missive aan de Synode.

Z.H.G. vraagt ons, hoe wij er toch maar een oogeblik aan konden denken, dat de uitspraken van de Synode „ruimte zouden laten voor de onderstelling, dat zij zichzelf en haar uitspraken meer macht en autoriteit zou toeschrijven dan den Woorde Gods".

Ziehier ons antwoord:

De aan dr Geelkerken gestelde eis om het Schrift-verhaal van Gen. 2 en 3 te aanvaarden in den door de Synode aangegeven zin, kwam o.i. weinig overeen met den wensch van Prof. Ridderbos in zijn brochure: „Het verloren Paradijs", blz. 40, om „niet rechtstreeks bepaalde uitleggingen vast te leggen in den trant der Boomsche beslissingen". En de telegrafische mededeeling der Synode aan Dr G., dat de zaken, waarin zij nu uitspraak deed, op een latere Synode niet opnieuw in geding zouden komen, kon o.i. den schijn wekken, alsof de Synode zichzelf en haar uitspraken meer macht en autoriteit zou toeschrijven dan den Woorde Gods.

Dat zij dit niet bedoelde, stond van meetaf voor ons vast. Maar toch schreef het ons niet overbodig, dat zij dit nog eens uitdrukkelijk verklaarde. En tot onze niet geringe voldoening vernamen we later van een lid der Synode, dat men te Assen blij was geweest met ons schrijven, inzover het de Synode de gelegenheid bood, nog eens pertinent te verklaren, „dat alle uitspraken der Generale Synode benevens de Belijdenisschriften der kerken, ten allen tijde appellabel zijn aan het Woord Gods".

Dat ons onderschrift onder het antwoord der Synode aan de waarheid afbreuk deed, toen we schreven, dat de Synode zich nu anders uitdrukte dan eerst, is een beschuldiging, die we voor rekening laten van Prof. Hepp. Als hij schrijft: „De Synode sprak zich niet anders uit dan eerst", stellen we hier slechts tegenover wat een scherpzinnig en onvervalsch synode-gezind criticus, Ds Diermaise, dienaangaande in „De Heraut", nr 2518, schreef: „Inderdaad is die tweede uitspraak een andere".

Ook de „droefheid" van Prof. Hepp over ons, zoo als hij het noemt: „onwaardig", onderschrift, laten we voor wat ze is. De taak der Synode was, naar het woord van Prof. H. H. Kuyper in „De Heraut" nr 2491, „een zeer ernstige, zóó ernstig, als nog geen Generale Synode onder ons heeft gehad". En wanneer dan toch Prof. Hepp niet begrijpen kan hoe men in een zóó hoogst ernstige zaak,

geenzijds ten zeerste verheugd kan zijn over de klaarlijkheid der bedoeling der Synode, om te waken voor de handhaving van het ongeroepd gezag der Heilige Schrift; maar óók, of liever juist daarom, anderzijds ten diepste betreuren kan, dat haar uitspraken ruimte laten voor een verkeerde onderstelling, dan houdt hij het om ten goede, dat wij op onze beurt zijn droefheid ook niet begripen.

Hoogachtend,

Uw dw.,

J. C. RULLMANN,
P. CH. VAN DER VLIET.

P.S. Waar Prof. Hepp mijn toestemming met de brochure „Om aller Moeder" uitspeelt tegen onze missive aan de Synode, daar vergeset hij, dat men geschriften moet beoordelen naar den datum van hun verschijning.

„Om aller Moeder" verscheen in December 1925, toen er ten opzichte van dr Geelkerken nog alleen een vermoeden bestond, hoofdzakelijk gebaseerd op vermoedens.

Onze missive aan de Synode verscheen op 17 Maart 1926, na de schriftelijke beantwoording door Dr G. van de 19 vragen der Synode, en na zijn mondelinge toelichting bij de nadere ondervraging ter Synode, alsook na de publicatie van de Synodale Rapporten.

J. C. RULLMANN.

Wij zijn de beide Utrechtsche predikanten dankbaar voor hun reukenschap van gevoelens.

Het is ons hierdoor wel iets duidelijker geworden, hoe zij tot hun opvatting zijn gekomen.

Evenwel is door dit alles het onbegrijpelijke punt niet anders dan verplaatst.

Zij grondten hun oordeel alleen op den eis, aan Dr Geelkerken door de Synode gesteld en op een nadere mededeeling van de Synode aan Dr G.

Maar natuurlijk staan die eis en die mededeeling niet los en op zichzelf.

Zij rustten op de breede rapporten, welke de Synode van haar Commissies had ontvangen en waaraan zij haar goedkeuring hechtte.

Het dogmatische rapport werd tegelijk met de verklaring, welke van Dr G. gevorderd werd, gepubliceerd.

De predikanten Rullmann en Van der Vliet konden dus van beide tegelijk ook kennis nemen.

Mocht er omtrent de geëschte verklaring bij hen een vraag rijzen — wat niet noodzakelijk was, want o.i. ligt er absoluut niet in, wat naar Ds B. en Ds v. d. V. meenen, er in kan worden gezocht — dan behoefden zij slechts het rapport te raadplegen om daarop een afdoende antwoord te ontvangen.

Door echter alleen af te gaan op verklaring en mededeeling rukten zij de zaken uit hun verband. En als predikanten weten zij maar al te goed tot wat kwade gevolgen dit soms leidt.

Ook in dit geval bleven de kwade gevolgen niet uit.

Hadden zij genoeg aandacht geschonken aan het dogmatisch exegetisch rapport, dan zouden zij er van doordrongen zijn geworden, dat de Synode geen schijn of schaduw openliet voor de vrees, dat zij „zichzelf en haar uitspraken meer macht en autoriteit zou toeschrijven dan den Woorde Gods".

Dat nu voortreffelijke predikanten als deze broeders een paar uitspraken zoo uit het geheel isoleerden, blijft een raadsel.

Of zij zich terecht of ten onrechte — wij houden staande: ten onrechte — op Prof. Ridderbos beroepen, doet hier niets ter zake.

Zij hadden te doen niet met een uitspraak van Prof. Ridderbos, maar van de Synode.

Vervolgens.

De predikanten exegetiseeren thans de laatste alinea's van hun schrijven aldus: „Dat zij (n.l. de Synode) dit niet bedoelde, stond van meetaf voor ons vast. Maar toch scheen het ons niet overbodig, dat zij dit nog eens uitdrukkelijk verklaarde".

Met genoegen nemen wij van dezen uitleg nota. Hadden zij den tekst nu maar zóó opgesteld, dat de exegete er op paste.

Hadden zij b.v. geschreven: ons verzekerde houdende, dat het geenszins in uw bedoeling ligt om uzelf en uw uitspraken meer macht en autoriteit toe te schrijven dan den Woorde Gods, komt het ons, ten einde alle misverstand, dat in deze dagen zoo lichtelijk rijst, af te snijden, wenschelijk voor, dat Gij nog eens uitdrukkelijk verklaart, dat de belijdenis ten allen tijde appellabel blijft aan de Schrift", dan zou dit een geheel anderen indruk hebben gemaakt.

Doch nu stelden zij de Synode in staat van beschuldiging.

Zij — en nu volgen hun eigen woorden — „betreuren ten diepste, dat haar uitspraken ruimte laten voor de onderstelling" enz.

Zij waren dus door de uitspraak tot in het diepst van hun gemoed geroerd.

En gelijk de Classis Amsterdam oordeelde, dat de preek-coupure van Dr Geelkerken „ruimte liet" voor afwijkende gevoelens, zoo verklaarden de predikanten R. en v. d. V., dat de uitspraak der Synode „ruimte liet" voor de onderstelling, dat de Synode een grove dwaling huldigde.

Dat was waarlijk geen kleinigheid.

En later, in hun onderschrift, versterkten zij deze beschuldiging nog door van de Synode uit te roepen: „Had de kwestie maar aanstonds

zoo zuiverheid zoo z Ook liet de schoude Zij waard het feit, dat is ontstaan , Werkelijk is zoo onst Zij kunn tegenstande beroepen, i Wij wille anders teg Maar eer hebben ver beoordeel En nu a zij thans g Vooreerst gelijk ik er meene ind missive en een hamer Voorts: d uit. Hij leg zoover het eens portij Vooral d Daarin li verklam. Dat Syno zijn Van zijn De Syno predikanten Dat men is natuurlijk Dat nee kan zijn in uit den w ieder zal veel van d Thans ov Hier aan Diermaise, scherpsinn als de beide Wanneer w een signa waarfoe? B De beide Synode: nader v lijk blijf bel steft zij hare l ljk stelt Meer vro Welnu, w port, dat d Zij had d letterlijk aan de Sch Hoe kun strak en s zich in h Laten zij te doen is Daarmee De beide niet begrij Dit spijt Als zij, onderschr „Had zoel gesteld. W ze dan heb op dit ooge Het is no trachten te de kortzicht helderziend Maar dit onbillijk er stand tegen voedsel he Dat de m tot lichtdra pers heeft. Maar w hebben de Of de U niet: dat t Er is ec Dat wij chure „Om hebben teg Bs R. Integend Wij heb een veranc Hoewel beschikten der' ander schuwlen, ook op di Verre va wij te ma